

УДК 342.9.35

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-15-21

Андрій СОБАКАРЬ[©]
доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

Владислав МИХАЙЛОВ[©]
кандидат юридичних наук
(ППСПОП «Дніпро-1», Україна)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

У статті на основі аналізу чинного законодавства України та практики його застосування, теоретичного осмислення низки наукових праць з різних галузей знань з'ясовано сутність, значення та особливості забезпечення дисципліни й законності в діяльності патрульної поліції на основі застосування низки адміністративно-правових гарантій.

Доведено пряму залежність ефективності реалізації адміністративно-правових гарантій як інструментів забезпечення законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції.

Встановлено характерні ознаки юридичних гарантій забезпечення законності та дисципліни в поліцейській діяльності, серед яких: по-перше, їх обов'язкове нормативне закріплення, адже гарантії фіксуються законодавцем у нормативних актах і внаслідок цього набувають правового характеру; по-друге, створення державою системи правових засобів, що сприяють правовій реалізації юридичного статусу співробітників поліції; по-третє, вони являють собою конкретні, специфічні правові норми, що регламентують поліцейську діяльність.

З'ясовано сутність та види гарантій дотримання дисципліни та законності в діяльності патрульної поліції, які об'єднано у дві групи: загально-соціальні та спеціальні (нормативні, організаційні, фінансово-економічні, матеріально-технічні, професійно-компетентнісні, психологічно-професійні, при цьому з'ясовано значення та особливості кожної з них.

Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції, у тому числі шляхом: припинення практики застосування статистичних, кількісних показників для оцінювання діяльності працівників патрульної поліції; продовження розбудови зовнішніх та внутрішніх механізмів контролю над діяльністю поліції, як це згадувалося вище, зокрема за участю експертів, представників громадянського суспільства, зосередження уваги на заходах, які би дали змогу ефективно запобігати зловживанням поліцейських владою тощо.

Ключові слова: законність, дисципліна, контроль, громадський контроль, громадськість, поліція, патрульна поліція, гарантії, адміністративно-правові гарантії, гарантії забезпечення законності.

Постановка проблеми. Законність та дисципліна, як принципи діяльності патрульної поліції, є керівним началом її функціонування, за якого діяльність щодо охорони суспільства, держави та особистості здійснюється суворо відповідно до вимог закону. Від стану законності в діяльності поліції значною мірою залежить рівень забезпечення співробітниками прав і свобод людини і громадянина.

Абсолютна більшість поліцейських виконує свої посадові обов'язки із захисту прав, честі і гідності громадян у межах принципу законності через правомірні дії. Однак непоодинокими є випадки, коли під час виконання своїх обов'язків співробітники здійснюють і неправомірні дії (або бездіяльність), які грубо порушують надані людині

© А. Собакарь, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7618-0031>
aasobakar77@ukr.net

© В. Михайлов, 2022
ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0001-8405-5153>
k_appad@dduvs.in.ua

законом права, тобто порушують законність. Причини цього досить різноманітні. До них, зокрема, можна віднести: корисливі мотиви, бажання створити уявлення гарної служби будь-якою ціною, переоцінка і перебільшення значимості своїх службових обов'язків, завищена самооцінка свого особистого службового становища, спотворене уявлення про свої повноваження; не відповідні сучасним вимогам стиль і методи керівництва окремими підрозділами поліції. Безпринципність в оцінці протиправної поведінки підлеглих, спроба приховати допущені правопорушення, створення видимості благополуччя, зловживання службовим становищем в особистих цілях та ін.; неякісний підбір кадрів. Неповне та неглибоке вивчення особистості кандидата на службу в підрозділі патрульної поліції. Прогалини в організації і змісті професійної і правової підготовки; низький рівень необхідної психологічної підготовки, відсутність умінь адекватно реагувати і вести себе відповідно до ситуації, що склалася, слабкі знання механізму реалізації повноважень; відсутність елементарної правової культури.

За таких умов необхідним для забезпечення законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції є наявність механізму їх реалізації, який забезпечується системою адміністративно-правових гарантій.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. На жаль, незважаючи на всю нагальність потреби забезпечення законності та дисципліни в діяльності поліцейських підрозділів, питання використання наявного інструментарію досягнення означеної мети лишались поза увагою вітчизняних правників. Водночас непоодинокими є наукові роботи, безпосередньо присвячені дослідженню правового статусу, особливостей організаційної побудови поліції, заходам підвищення ефективності її функціонування та забезпечення законності в діяльності публічної адміністрації, серед яких, зокрема, роботи О. Бочкового [1], В. Мороз [2], Е. Мамедової [3], Л. Наливайко [4–5], Р. Миронюка [6], О. Юніна [7] тощо. Проте поряд з істотними досягненнями у вирішенні наявних науково-прикладних проблем вітчизняної теорії та практики поліцейської діяльності не всі завдання є вирішеними. Більшість робіт присвячено дослідженню особливостей забезпечення законності та дисципліни в діяльності публічної адміністрації та служби, що була до створення Національної поліції України.

Мета статті. Тож недостатність розробок на теоретичному рівні та наявність практичних правових проблем вказують на необхідність з'ясування сутності та особливостей механізму адміністративно-правового гарантування забезпечення законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції та вироблення шляхів підвищення ефективності їх реалізації, а також виділяють актуальність вибраного напрямку дослідження.

Виклад основного матеріалу. Для того щоб знизити рівень негативного впливу багатьох наявних причин на процес реалізації принципу законності в діяльності патрульної поліції, необхідно створити певні умови і засоби, тобто забезпечити цей процес. Інакше кажучи, забезпечення принципу законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції є діяльністю органів державної влади та їх посадових осіб щодо створення різних гарантій для правомірної і неухильної його реалізації. Останні є певною системою, яка містить у собі передумови, засоби і способи, що надають можливість будь-якому суб'єктові реалізовувати права та обов'язки.

Гарантії забезпечення принципу законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції доцільно поділяти на загальні та спеціальні (тобто юридичні). Перша група гарантій є об'єктивними матеріальними і духовними умовами, в яких поліцейським доводиться здійснювати свою діяльність. Насамперед це фінансово-економічні та матеріально-технічні гарантії – «матеріальні багатства і блага суспільства, національний дохід, рівень добробуту громадян».

У діяльності органів і підрозділів поліції фінансово-економічні та матеріально-технічні гарантії (наявність приміщень, засобів зв'язку, транспорту та ін.) забезпечують нормальне функціонування відповідних підрозділів, можливості виконання вимог законності, пов'язаних, зокрема, з обов'язками по охороні громадського порядку, боротьбі з незаконними збройними формуваннями, охорони особливо важливих державних об'єктів тощо.

У забезпеченні законності важливі політичні гарантії, якими можна вважати всю політичну систему суспільства, демократію загалом, «розвиненість її інститутів і форм, що забезпечують справжнє народовладдя, участь громадян у справах суспільства і держави, перш за все за допомогою використання своїх політичних прав і свобод». До

них необхідно віднести такі основні умови: високий рівень демократії, наявність правової держави, стабільність в суспільстві, високий рівень політичної культури суспільства і людини. Все це впливає на рівень правової та моральної свідомості, загальної культури, на інші якості і властивості особистості працівника поліції.

Тісно пов'язані з економічними і політичними гарантіями соціальні гарантії. Серед них необхідно особливо виділити такі умови, які дають змогу співробітникам поліції реалізувати права: на високий життєвий рівень, на відпочинок, на соціальне забезпечення в разі хвороби, втрати працездатності тощо.

Другу групу гарантій забезпечення принципу законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції складають юридичні (правові) гарантії, що є правовими засобами, за допомогою яких реалізуються, охороняються, захищаються права й свободи громадян, поновлюються їх порушені права [8, с. 237]. Дієвість правових гарантій є однією з головних умов забезпечення законності та правопорядку в державі та й в усіх сферах суспільного життя.

Під гарантіями законності розуміються взяті в сукупності об'єктивні умови і спеціальні засоби, що застосовуються для дотримання принципу точного і неухильного виконання вимог закону співробітниками поліції при виконанні ними своїх службових обов'язків і вирішенні завдань.

В. Авер'янов гарантії законності визначає як обумовлені закономірностями суспільного розвитку умови, засоби, фактори, що забезпечують дотримання законності [9, с. 347].

На думку В. Гаращука, основою (або гарантіями) законності в державному управлінні є наявність: певних економічних умов; розвинутої політичної системи; механізму соціального захисту населення; науково обґрунтованої системи норм права, що відповідає вимогам часу й доступна для розуміння всіма суб'єктами державного управління; механізму примусу, який чітко працює в межах закону [10, с. 238].

Для юридичних гарантій забезпечення законності та дисципліни в поліцейській діяльності характерним є наявність таких ознак:

- по-перше, їх обов'язкове нормативне закріплення, адже гарантії фіксуються законодавцем в нормативних актах і внаслідок цього набувають правового характеру;
- по-друге, створення державою системи правових засобів, що сприяють правомірній реалізації юридичного статусу співробітників поліції;
- по-третє, вони виступають в якості конкретних, специфічних правових норм, що регламентують поліцейську діяльність.

Юридичні (правові) гарантії забезпечення принципу законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції також доречно поділяти на дві групи: нормативні та організаційні. Саме за допомогою перших здійснюється юридичний механізм забезпечення законності. В літературі зустрічаються твердження про те, що необхідною гарантією законності є саме законодавство, належного рівня закон. Проте видається, що саме існування закону можна розглядати лише як передумову законності, але ніяк не як гарантії законності. Під нормативно-правовими гарантіями законності треба розуміти сукупність спеціалізованих правових норм, існування і цільове призначення яких визначається необхідністю реалізації інших норм права. Яскравим прикладом таких спеціалізованих норм є норми юридичної відповідальності. Також велике значення в здійсненні законності відіграють норми, що описують порядок застосування правових приписів, норми, які б мотивували правомірну поведінку (правові стимули), норми, що регулюють діяльність з контролю і нагляду за правильним здійсненнім прав і обов'язків суб'єктів права.

Нормативні гарантії забезпечення принципу законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції включають в себе сукупність правових принципів і норм, за допомогою яких забезпечується реалізація повноважень її посадових осіб щодо захисту прав людини і громадянина.

Організаційно-правові гарантії забезпечення принципу законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції – це механізм держави, органи місцевого самоврядування, посадові особи, а також політичні партії і громадянські організації, засоби масової інформації, міжнародні правозахисні організації та їх діяльність у сфері правотворчості і правозастосування, спрямована на створення сприятливих умов для реальної реалізації наданих патрульним повноважень у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку.

Гарантією забезпечення законності та дисципліни в діяльності працівників патрульної поліції є також досконале адміністративне законодавство, що регулює питання притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності та регламентує повноваження відповідних суб'єктів в адміністративно-деліктному процесі. Насамперед сам Кодекс України про адміністративні правопорушення, ухвалений ще за радянських реалій, сильно контрастує із сучасним законодавством України не тільки ідеологічно, а й з погляду юридичної техніки. Положення кодексу, будучи радянським рудиментом, стає об'єктивним корупціогенним фактором для зловживань поліцією, а також можливістю уникнення від відповідальності.

Прикладом недосконалості законодавства, що негативно впливає на роботу патрульної поліції та завдає їй значного клопоту, є нечіткість визначення об'єкта проступку, передбаченого статтею 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Зокрема, законодавча невизначеність терміна «нецензурна лайка» призводить до нестандартних ситуацій, коли поліцейський, намагаючись припинити порушення громадського порядку, змушений захищати від образ та зневажливого ставлення до себе.

Не менш важливу роль та відповідною гарантією належної реалізації патрульними поліцейськими своїх адміністративно-юрисдикційних повноважень є їх професійна підготовленість, особливо в частині складання адміністративно-процесуальних документів, застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення тощо. Фактично можна говорити про професійно-компетентнісні гарантії законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції. Розширення й ускладнення завдань, що постають перед працівниками патрульної поліції, підвищені вимоги до ефективності службової діяльності за умов чіткого дотримання законності й поваги до прав громадян посилюють роль професійних знань. Як свідчить практика, непоодинокими є випадки невмілого (некваліфікованого) оформлення матеріалів справ про адміністративні правопорушення. Наприклад, під час складання протоколу про адміністративне правопорушення за порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних норм поліцейськими Покровського ВП Криворізького ВП ГУНП в Дніпропетровській області було допущено багато порушень, серед яких: протокол не містив даних про те, хто його склав (прізвище, ім'я, по батькові без скорочень, звання і назви органу поліції, в якому цей правоохоронець працює); не вказані паспортні дані підозрюваного в скоєнні правопорушення, його ім'я, прізвище, по батькові (без скорочень), а також чи залучався він раніше протягом останнього року до адміністративної відповідальності; від затриманого не було взято пояснення, яке обов'язково повино бути в наявності разом із протоколом; на документі немає резолюції керівника щодо посадової особи, яка склала протокол; не написано назви населеного пункту або географічної точки, де стався інцидент; не повідомляється, яке саме правопорушення було скоєно і в чому воно виразилося; не вказано посилання на відповідну норму закону; в протоколі відсутні відомості про характеристики записуючого пристрою, а це є грубим порушенням; на наданому фото не видно, в якому саме місці проводилася зйомка; не міститься даних про час і дату вчиненого проступку; нічого не сказано про джерела отримання інформації про правопорушення, крім рапортів самих поліцейських, які з огляду на особисту зацікавленість не можуть служити доказами [11]. Як результат, провадження у справі про адміністративне правопорушення було закрито за відсутності складу адміністративного правопорушення [12].

Саме недостатній рівень професійної підготовки працівників патрульної поліції негативно впливає на якість виконуваних ними своїх функціональних обов'язків, насамперед це стосується низького рівня знань патрульними вимог чинного адміністративного законодавства в частині правових підстав застосування сили та спеціальних засобів, заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення тощо.

Поряд із цим на сьогодні наявна проблема підготовки патрульних поліцейських, де система навчання орієнтована на закордонний досвід, а не на українські реалії. У програмі підготовки патрульних використовуються американські практики, що дисонують з вимогами чинного законодавства України, тобто алгоритм навчання патрульних поліцейських передбачає більший спектр повноважень поліцейських, які не передбачені Законом України «Про Національну поліцію».

Детальний аналіз змісту професійної підготовки працівників патрульної поліції

закордонних країн дає підстави констатувати застосування в освітньому процесі спеціальних інструкцій, які містять перелік стандартних ситуацій та алгоритмів дій працівника в разі їх виникнення. Такі документи забезпечують дотримання законності поліцейськими під час охорони громадського порядку. Проте, на думку А. В. Іванцової [13], вони обмежують самостійність поліцейського і не сприяють розвитку адекватної реакції в нестандартних ситуаціях, що може призвести до певних казусів, оскільки не всі ситуації можна передбачити. Отже, професійна підготовка працівників патрульної поліції закордонних країн, порівняно з Україною, різниться як у доборі кандидатів, так і в спрямованості освітнього процесу. У країнах Європи та США визначальною є практична спрямованість навчання, що відображено в змісті організаційно-планувальної документації з підготовки кадрів поліції, та орієнтована на виконання конкретних службових завдань [14, с. 75-76].

Не менш важливу роль серед інших гарантій забезпечення законності в діяльності патрульної поліції відіграють психологічно-професійні гарантії, що прямо пов'язано із неналежним рівнем на сьогодні психологічного супроводу їх професійної діяльності.

Значні психоемоційні навантаження, що бувають під час несення служби працівниками патрульної поліції, часто призводять до фактів застосування незаконного насильства, а тому й до професійної деформації та вигорання. Перебуваючи у стресовому стані, поліцейські інколи дають вихід емоціям саме через перевищення повноважень. Інколи застосування насильства може розглядатися як своєрідна психологічна розрядка у зв'язку з особистими чи сімейними проблемами.

У нинішніх умовах доречним вбачається створення дієвої системи психологічного супроводу працівників патрульної поліції, яка б давала змогу позбавлятися негативних емоцій у прийнятний спосіб, а також своєчасно реагувати на ранні ознаки психічних девіацій у правоохоронців.

Висновки. Отже, з'ясування сутності адміністративно-правових гарантій дотримання дисципліни та законності в діяльності патрульної поліції, дозволило визначити їх види, зокрема об'єднати їх у дві групи: загально-соціальні та спеціальні (нормативні, організаційні, фінансово-економічні, матеріально-технічні, професійно-компетентні, психологічно-професійні). Вдосконалення системи гарантій дотримання дисципліни та законності в діяльності патрульної поліції вбачається внаслідок: припинення практики застосування статистичних, кількісних показників для оцінювання діяльності працівників патрульної поліції; продовження розбудови зовнішніх та внутрішніх механізмів контролю над діяльністю поліції, як це згадувалося вище, зокрема за участю експертів, представників громадянського суспільства, зосередження уваги на заходах, які би надали змогу ефективно запобігати зловживанням поліцейських владою тощо; проведення щотижневих брифінгів керівництва всіх поліцейських органів на центральному та місцевому рівнях для забезпечення значної відкритості діяльності Національної поліції та посилення контролю з боку громадськості.

Список використаних джерел

1. Бочковий О. В. Потенціал превентивної діяльності Національної поліції в умовах відкритого суспільства. *Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції* : матеріали регіонал. круглого столу (м. Дніпро, 4 черв. 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 14–17.
2. Кононець В. П. Актуальні питання щодо правомірності порядку зупинення транспортних засобів у діяльності Національної поліції. *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 30 жовт. 2018 р.). Дніпро : ДДУВС, 2018. С. 125–128.
3. Мамедова Е. А. Корупційні ризики в роботі патрульного поліцейського при використанні інформаційно-телекомунікаційних систем. *Дискусійні питання застосування антикорупційного законодавства* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 листоп. 2020 р.). Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 154–157.
4. Наливайко Л. Р., Савченко О. В. Теоретико-правові засади громадського контролю за діяльністю органів державної влади : монограф. Київ : Хай-Тек Прес, 2017. 276 с.
5. Наливайко Л. Р., Орешкова А. Ф. Громадський контроль в умовах сучасних євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3 (77). С. 47–55.
6. Миронюк Р. В. Корупційні ризики в діяльності поліцейського та шляхи їх усунення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 1 (98). С. 51–57.

7. Юнін О. Громадський контроль за діяльністю поліції: міжнародна практика та досвід окремих зарубіжних держав. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. Спец. вип. № 2 (115). С. 25–31.
8. Кушніренко О. Г., Слінько Т. М. Права і свободи людини та громадянина : навч. посібник. Харків : Факт, 2001. 440 с.
9. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2-х т. Т. 1. Загальна частина / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (гол.) та ін. Київ : Юрид. думка, 2007. 592 с.
10. Битяк Ю. П., Гаращук В. М., Дяченко О. В. Адміністративне право України : підруч. ; за ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
11. Полицейских Кривого Рога уличили в юридической безграмотности. URL : <https://kr.informator.ua/2020/04/21/politsejskih-krivogo-roga-ulichili-v-yuridicheskoy-bezgramotnosti/>.
12. Справа про адміністративне правопорушення № 212/2473/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88785853>
13. Іванцова А. В. Національна поліція України. Досвід зарубіжних країн. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 2. С. 210–212.
14. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монограф. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.

Надійшла до редакції 28.11.2022

References

1. Bochkovyy, O. V. (2021) Potentsial preventyvnoyi diyal'nosti Natsional'noyi politsiyi v umovakh vidkrytoho suspil'stva [The potential of preventive activities of the National Police in the conditions of an open society]. *Orhanizatsiyno-pravove zabezpechennya pidrozdiliv preventyvnoyi diyal'nosti Natsional'noyi politsiyi : materialy rehional. kruhloho stolu (m. Dnipro, 4 cherv. 2021 r.)*. Dnipro : DDUVS, pp. 14–17. [in Ukr].
2. Kononets', V. P. (2018) Aktual'ni pytannya shchodo pravomirnosti poryadku zupynennya transportnykh zasobiv u diyal'nosti Natsional'noyi politsiyi [Current issues regarding the legality of the procedure for stopping vehicles in the activities of the National Police]. *Pravovi ta orhanizatsiyni zasady zabezpechennya derzhavoyu pravookhoronnoyi funktsiyi : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Dnipro, 30 zhovt. 2018 r.)*. Dnipro : DDUVS, pp. 125–128. [in Ukr].
3. Mamedova, E. A. (2020) Koruptsiyni ryzyky v roboti patrol'noho politseys'koho pry vykorystanni informatsiyno-telekomunikatsiynykh system [Corruption risks in the work of a patrol police officer when using information and telecommunication systems]. *Dyskusiyi pytannya zastosuvannya antykoruptsiynoho zakonodavstva : materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 17 lystop. 2020 r.)*. Dnipro : DDUVS, pp. 154–157. [in Ukr].
4. Nalyvayko, L. R., Savchenko, O. V. (2017) Teoretyko-pravovi zasady hromads'koho kontrolyu za diyal'nistyu orhaniv derzhavnoyi vlady [Theoretical and legal foundations of public control over the activities of state authorities] : monohraf. Kyiv : Khay-Tek Pres, 276 p. [in Ukr].
5. Nalyvayko, L. R., Oryeshkova, A. F. (2015) Hromads'kyi kontrol' v umovakh suchasnykh yevrointehratsiynykh protsesiv [Public control in the conditions of modern European integration processes]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vntrishnikh sprav*. № 3 (77), pp. 47–55. [in Ukr].
6. Myronyuk, R. V. (2019) Koruptsiyni ryzyky v diyal'nosti politseys'koho ta shlyakhy yikh usunennya [Corruption risks in the activity of a police officer and ways to eliminate them]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vntrishnikh sprav*. № 1 (98), pp. 51–57. [in Ukr].
7. Yunin, O. (2021) Hromads'kyi kontrol' za diyal'nistyu politsiyi: mizhnarodna praktyka ta dosvid okremykh zarubizhnykh derzhav [Public control over police activities: international practice and experience of certain foreign states]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vntrishnikh sprav*. Spets. vyp. № 2 (115), pp. 25–31. [in Ukr].
8. Kushnirenko, O. H., Slin'ko, T. M. (2001) Prava i svobody lyudyny ta hromadyanyna [Rights and freedoms of man and citizen] : navch. posibnyk. Kharkiv : Fakt, 440 p. [in Ukr].
9. Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyy kurs [Administrative law of Ukraine. Academic course] : pidruch. : u 2-kh t. Т. 1. Zahal'na chastyna / red. kol.: V. B. Aver'yanov (hol.) ta in. Kyiv : Yuryd. dumka, 2007. 592 p. [in Ukr].
10. Bytyak, Yu. P., Harashchuk V. M., Dyachenko O. V. (2005) Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine] : pidruch. ; za red. YU. P. Bytyaka. Kyiv : Yurinkom Inter, 544 p. [in Ukr].
11. Politseyskikh Krivogo Roga ulichili v yuridicheskoy bezgramotnosti [Policemen of Kryvyi Rih were convicted of legal illiteracy]. URL : <https://kr.informator.ua/2020/04/21/politsejskih-krivogo-roga-ulichili-v-yuridicheskoy-bezgramotnosti/>. [in Ukr].
12. Sprava pro administratyvne pravoporushennya № 212/2473/20 [Case on administrative offense No. 212/2473/20]. *Yedyny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen'*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88785853>. [in Ukr].
13. Ivantsova, A. V. (2016) Natsional'na politsiya Ukrainy. Dosvid zarubizhnykh krayin [National Police of Ukraine. Experience of foreign countries]. *Porivnyal'no-analitychne pravo*. № 2,

14. Bondarenko, V. V. (2018) Profesiynna pidhotovka pratsivnykiv patrol'noyi politsiyi: zmist i perspektyvni napryamy [Professional training of patrol police officers: content and promising directions] : monohraf. Kyiv : FOP Kandyba T. P., 524 p. [in Ukr].

ABSTRACT

Andrii Sobakar, Vladyslav Mykhailov. Administrative and legal guarantees of ensuring legality and discipline in the activities of the patrol police and ways of increase the efficiency of its implementation. In the article, based on the analysis of the current legislation of Ukraine and the practice of its application, the theoretical understanding of a number of scientific works from various fields of knowledge, the essence, significance and peculiarities of ensuring discipline and legality in the activities of the patrol police based on the application of a number of administrative and legal guarantees are clarified.

The direct dependence of the effectiveness of the implementation of administrative and legal guarantees as tools for ensuring legality and discipline in the activities of the patrol police has been proven.

The characteristic features of legal guarantees of ensuring legality and discipline in police activity have been established, among which: first, their mandatory normative consolidation, because the guarantees are fixed by the legislator in normative acts and, by virtue of this, acquire a legal character; secondly, the creation by the state of a system of legal means that contribute to the legitimate realization of the legal status of police officers; thirdly, they act as concrete, specific legal norms regulating police activity.

The essence and types of guarantees of compliance with discipline and legality in the activities of the patrol police are clarified, which are combined into two groups: general-social and special (normative, organizational, financial-economic, material-technical, professional-competent, psychological-professional), at the same time, the meaning and features of each of them are clarified.

A number of proposals and recommendations aimed at increasing the effectiveness of administrative and legal enforcement of lawfulness and discipline in the activities of the patrol police have been formulated, including by: stopping the practice of using statistical, quantitative indicators to evaluate the activities of patrol police officers; continuing the development of external and internal mechanisms of control over police activities, as mentioned above, in particular with the participation of experts, representatives of civil society, focusing on measures that would make it possible to effectively prevent police abuse of power, etc.

Keywords: *legality, discipline, control, public control, public, police, patrol police, guarantees, administrative-legal guarantees, guarantees of legality.*

УДК 316:342.7

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-21-27

Алла ДЕМИЧЕВА®

кандидат соціологічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

РОЛЬ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВИВЧЕННІ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ПРАВ ЛЮДИНИ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ

Обґрунтовано важливість ролі соціологічної інформації для забезпечення діяльності поліції згідно з європейськими стандартами та національним законодавством, зокрема принципом дотримання прав людини. Доводиться, що соціологічні дослідження є вагомим джерелом альтернативної офіційній інформації щодо (не)дотримання прав людини з боку української поліції, що обумовлена відсутністю публічної офіційної інформації щодо порушень, неефективною системою збору та аналізу скарг на дії працівників поліції, незверненням значної кількості потерпілих зі скаргами. Наводяться результати соціологічних досліджень провідних правозахисних громадських організацій та авторського опитування за темою прав людини в діяльності поліції України.

Ключові слова: *права людини, Національна поліція України, права людини в діяльності поліції, соціологічна інформація, аналітичні звіти, дослідження.*

© А. Демичева, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2997-3020>

demicheva.alla@gmail.com